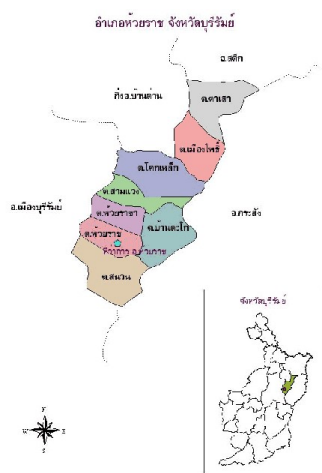

ชาวห้วยราช...เรียกขานบ้านตนเองว่าอย่างไร?

ชื่ออำเภอหนึ่งของจังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศ ตะวันออกเพียง ๑๐ กิโลเมตร ชื่อว่า “อำเภอห้วยราช” เขียนเป็นอักษรโรมันที่ถูกต้องคือ Amphoe Huai Rat มิใช่ Huayrat District อย่างที่ วิทยาลัยพนธ์บางมหาวิทยาลัยมักเขียนกัน [อ่านเพิ่มเติม: ราชบัณฑิตยสถาน (2543). ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและประกาศราชบัณฑิตยสถานเรื่อง การเขียนชื่อจังหวัด เขต อำเภอ และกิ่งอำเภอ และเรื่องหลักเกณฑ์การถอด อักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.]

ประเด็นที่จะนำเสนอในบทความนี้ คือ ชื่อนาม “ห้วยราช”

ชาวห้วยราช หรือชาวบ้านใกล้เคียงเรียก ขานนาม “อำเภอห้วยราช” ว่า

อย่างไร

เท่าที่สังเกตในฐานะที่ข้าพเจ้าถือกำเนิดที่บ้านโคกสูง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งตั้งอยู่ห่างจาก อำเภอห้วยราชไปทางตะวันออกประมาณ ๒๐ กม. ใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยสื่อสารในชีวิตประจำวัน แต่ไหนแต่ไร ใครๆ แถบนี้ ก็เรียก “อำเภอห้วยราช” ด้วยเสียงภาษาเขมรถิ่นไทยว่า “โอรกม็อด” /*ʔoor-kmɔt*/ “โอร (ออกเสียง ร ที่พยัญชนะท้าย) หมายถึง ห้วย, หนอง, บึง “กม็อด” หมายถึง กุด หรือ ด่วน หากจะแปลตรงตัว เป็นภาษาไทย คือ “ห้วยกุด” หรือจะเรียกอำเภอนี้ว่า “อำเภอห้วยกุด” จะแปลตรงกับภาษาถิ่นเดิมมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะคำว่า “กุด” ในภาษาไทยถิ่นอีสาน มีคำว่า “กุด” เป็นคำเรียกลำน้ำโค้งที่ปลายดวนเกิดจากแม่น้ำ ไหลคดเคี้ยวตัวตวัดไปมา จนในที่สุดลำน้ำส่วนที่โค้งมากถูกตัดขาดออกไปจากลำน้ำสายใหญ่กลายเป็นหนองหรือ บึงรูปโค้งอยู่ใกล้กับลำน้ำสายใหญ่ ในภาคกลางบางที่เรียกบึงชนิดนี้ว่า บึงโค้ง หรือ บึงโค้ง หลายจังหวัดใน ตอนกลางของภาคอีสานมีกุดอยู่ทั่วไป เนื่องจากแม่น้ำชีและแม่น้ำมูลไหลคดเคี้ยวมาก กุดที่มีชื่อเป็นที่รู้จักกัน ดี ได้แก่ กุดเค้า ในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น กุดสิม [อ่านว่า กุด-สิม] ในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัด กาฬสินธุ์ เป็นต้น (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๐)

อย่างไรก็ตาม ใน ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (๒๕๖๑) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของ “อำเภอห้วยราช” ว่า เดิมเรียก “บ้านห้วยขาด” ซึ่งแปลจากภาษาเขมรท้องถิ่นว่า “โอรกม็อด กล่าวคือ “โอร แปลว่า ห้วย กม็อด แปลว่า ขาด กล่าวคือ ในฤดูฝนจะมีน้ำหลากเป็นเหตุให้ทำนบหรือฝายพังเสียหาย ชาวบ้านจึงเรียกว่า “บ้าน ห้วยขาด” ต่อมาได้กลายเสียงจาก “ห้วยขาด” เป็น “ห้วยราช”

กล่าวโดยสรุป การตั้งชื่อหมู่บ้านของทางราชการ แม้จะยังอิงสภาพทางภูมิศาสตร์ไว้ แต่ก็ได้ทำให้ สูญเสียรากดั้งเดิมของภาษาถิ่น อย่างน่าเสียดาย

อำเภอห้วยราช แบ่งการปกครองออกเป็น 8 ตำบล 80 หมู่บ้าน นอกจากจะตั้งชื่อหมู่บ้านตามแนวคิด แบบทางราชการแล้ว แต่ชาวห้วยราช ยังเรียกขานชื่อหมู่บ้านของตน ตามเสียงของภาษาในท้องถิ่น ได้แก่ ตำบลห้วยราชา [โอรกม็อด-*ʔoor-kmɔt*] ตำบลสามแวง [ซำเวง-*samweng*] ตำบลสนวน [ซนฺล-

snub1] ตำบลเมืองโพธิ์ [มปุ-impub] ตำบลบ้านตะโก [ตอก-tmkow] ตำบลโคกเหล็ก [กุกแดก-
kukdek] ตำบลตาเสา [ตาเสา-tasaw]